

ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

สาริณี สุวรรณศิลป์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และปัจจัยที่มีต่อความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตลาดน้ำอัมพวา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (In-depth Interview) โดยกลุ่มประชากรเป้าหมายในการเก็บข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าหรือผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีระยะเวลาอาศัยอยู่ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 250 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มและการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 เพศ อายุ อาชีพ มีผลต่อความคิดเห็นที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง มีผลต่อความคิดเห็น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ในส่วนของประชาชน ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการที่ไม่ถูกวิธี ขาดความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากในแต่ละสัปดาห์ ตลอดถึงถังขยะและบุคลากร ที่มีไม่เพียงพอ นอกจากนี้พ่อค้า แม่ค้า นักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งขยะลงในที่จัดเตรียมไว้ และปัญหาในตัวข้อบังคับของเทศบาลที่มีบทลงโทษที่ไม่เข้มงวด ส่วนปัญหาของหน่วยงานภาครัฐ คือ การมีงบประมาณที่จำกัด ทำให้ขาดแคลนบุคลากรและอุปกรณ์ในการทำงาน สภาพพื้นที่ของตลาดน้ำอัมพวาที่มีน้ำล้อมรอบเป็นอุปสรรคในการเก็บขนขยะ อีกทั้งประชาชนและผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

* นักศึกษา หลักสูตรสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ข้อเสนอแนะจากการศึกษามีดังนี้ ควรมีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้วยการจัดประชุม อบรม สัมมนา ทำเสียงตามสาย รอบๆ พื้นที่บริเวณตลาดน้ำ เพื่อชี้แจงสถานการณ์ปัญหาขยะบริเวณตลาดน้ำอัมพวา จัดกิจกรรมให้แก่ประชาชน พ่อค้า-แม่ค้า และเยาวชน ในการรักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนร่วมปฏิบัติ ทั้งนี้จะต้องทำสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทางเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง รวมทั้งควรมีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม

Abstract

The objectives of this research were to study the opinions of local peoples in the communities and factors affecting their opinions on waste management as well as investigate problems, obstacles and follow the locals' recommendations in waste management at Amphawa Floating Market. The combination of survey and qualitative research was conducted, using the in-depth interview among the targeted population. Research samples were 250 head of households who had been living in the area longer than a year, over 18 years old. This research employed the questionnaire and analyzed data with the computerized program SPSS. Statistical methods used Percentage, Mean and Standard Deviation, t-test and One – way Analysis of Variance.

The findings suggest that local peoples expressed their opinions on community waste management moderately. Factors affecting the opinion were knowledge on waste management, having statistical significance 0.001 followed by gender, age, occupation, with statistical significance 0.01. As for numbers of household members, and perceived own health conditions, the findings indicate their influences on the opinions, having statistical significance 0.05. The concerned problems and obstacles involved with not thoroughly understanding of problems and impacts from improperly managing wastes, lacking knowledge and not knowing how to manage waste properly, unable to deal with large numbers of tourists each week, as well as shortages of garbage bins and manpower. Furthermore, both local merchants and visitors were without environmental conscious such as, not throwing garbage in the prepared garbage bin and relaxed municipal rules with soft fines. The problems with the government agencies stemmed from insufficient and limited budget which resulted in shortages of manpower and equipment. Because of water surrounding Amphawa Floating Market, collecting wastes was rather difficult and the locals and operators refused to cooperate.

This study recommends Raising Awareness Campaign through the meeting , training, seminars and setting the broadcast tower along the floating market area to inform the locals, vendors and tourists on waste problems, including set up activities on regular basis to raise public

awareness and responsibility so the environment could remain healthy. The Municipality should focus on solving immediate problems, and enforce the laws with heavy fines on violators.

Keywords: Opinions, Waste management, Amphawa Floating Market

บทนำ

จากการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้มีการใช้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อการอุปโภคและบริโภคเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ขยะมูลฝอยมีปริมาณมากขึ้นตามไปด้วย โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนั้นมาจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ขยะมูลฝอยจากบ้านพักอาศัย ขยะมูลฝอยจากธุรกิจการค้า การเกษตร แหล่งท่องเที่ยว โรงพยาบาลและขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งแต่ละสถานที่จะมีชนิดของขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน เช่น เศษอาหาร เศษถุงพลาสติก เศษใบไม้ใบหญ้า เศษวัสดุก่อสร้าง เศษกระเบื้อง เศษกระป๋อง ขยะมูลฝอยแต่ละชนิดที่เกิดขึ้นนั้นก็จะมีปริมาณที่แตกต่างกันด้วย ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวันนั้นถ้าไม่มีการจัดการที่ถูกต้องก็ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ทำให้มีสภาพสกปรก ขาดความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้พบเห็นและผู้ที่อยู่อาศัย ขยะมูลฝอยที่กองไว้ตามที่โล่งต่าง ๆ นั้นอาจเป็นเชื้อเพลิงติดไฟได้ง่าย ก่อให้เกิดไฟไหม้สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้ที่อยู่อาศัย ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดความรำคาญต่าง ๆ จากกลิ่นและฝุ่น ขยะมูลฝอยที่ตกลงไปตามคูคลอง หรือรางระบายน้ำ ทำให้สกปรกกันการไหลของน้ำเป็นเหตุให้เกิดสภาวะน้ำท่วมได้ หรือทำให้แหล่งน้ำนั้น ๆ ตื้นเขินและเกิดการเน่าเสีย น้ำเสียจากกองขยะมีความสกปรกสูงมาก มีทั้งสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์และเชื้อโรคเจือปนอยู่ หากไหลไปปนเปื้อนบริเวณใด ๆ ก็ตาม จะทำให้เกิดความสกปรกและความเสื่อมโทรมบริเวณนั้น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

ขยะมูลฝอย ถือได้ว่าเป็นมลพิษประเภทหนึ่งที่มีผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ยิ่งและยังคงเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกวัน จากกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นปริมาณขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวจึงขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของประชากร และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเยือนในท้องถิ่นนั้น แม้ว่าขยะจะไม่เกิดอันตรายร้ายแรงเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหามลพิษอื่น ๆ แต่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญจากกลิ่นเหม็น ความสกปรกทำลายทัศนียภาพอันสวยงาม นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำเสีย ปัญหาสุขภาพอนามัยอีกด้วย แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมด้วยสาเหตุจากปัญหาขยะมูลฝอยมีจำนวน 58 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 172 แห่ง หรือ 1 ใน 3 ของจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมทั้งหมด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : ภาคผนวก) ขยะมูลฝอยไม่เพียงเป็นปัญหาสำคัญเฉพาะพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาสำคัญยิ่งในระดับประเทศ ซึ่งดูได้จากสถานการณ์ขยะ

ในประเทศไทยในรอบ 12 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีปริมาณขยะเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2536 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีจำนวนประมาณ 30,640 ตัน/วัน และได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนประมาณ 39,956 ตัน/วัน ในปี พ.ศ. 2547 หรือเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 30 (กรมควบคุมมลพิษ ; 2552) การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นโดยทั่วไปจะนำไปรวมกับขยะมูลฝอยชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งภาครัฐเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน เป้าหมายของการจัดการมุ่งเน้นการเก็บขยะให้เหลือตกค้างน้อยที่สุด และกำจัดด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลให้ได้มากที่สุด ประสิทธิภาพการจัดการขยะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละท้องถิ่น ปัจจุบันกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดเดียวที่มีการเก็บขนอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เก็บได้ถึงร้อยละ 99 และกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ การเผา และการหมักทำปุ๋ยอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ขณะที่จังหวัดอื่นๆ ในเขตเทศบาล มีการเก็บขนขยะได้ร้อยละ 80-90 ส่วนใหญ่จัดการด้วยวิธีการเทกอง ซึ่งไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ส่วนในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เป็นเขตที่มีความเจริญน้อย และมีพื้นที่รับผิดชอบมาก การเก็บขนจึงทำได้ยาก ประชาชนส่วนใหญ่ต้องจัดการเอง ด้วยวิธีการเทกอง ฝังกลบ เผา หรือ โยนทิ้งน้ำ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2552; 220-221)

การจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ นอกจากต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนทุกคนแล้วนั้น ยังจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการที่เป็นระบบ ครบวงจรเพื่อให้การดำเนินการทั้งภาครัฐและประชาชนสอดคล้องกัน แนวทางการจัดการซึ่งจะต้องเริ่มตั้งแต่การลดขยะที่ต้นทาง การคัดแยก การรวบรวม การนำกลับมาใช้ประโยชน์ การขนส่ง ตลอดจนวิธีการกำจัด ซึ่งการจัดทำแผนหรือแนวทางการดำเนินการจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของหน่วยงานรับผิดชอบส่วนท้องถิ่น ข้อจำกัดของวิธีการกำจัด รวมทั้งข้อจำกัดด้านพื้นที่ของท้องถิ่น

ตลาดน้ำอัมพวาจัดได้ว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของ จังหวัดสมุทรสงคราม สถานที่แห่งนี้ได้กลับมาฟื้นฟูอีกครั้ง โดยเริ่มต้นเป็นรูปธรรมมาตั้งแต่ปี 2547 โดยนายพัชโรดม อุนสุวรรณ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ผู้ริเริ่มแนวคิดการบริหารจัดการพื้นที่อัมพวาในรูปแบบใหม่ กล่าวได้ว่า ในระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา อัมพวาได้เปลี่ยนจากตลาดน้ำที่ถูกทิ้งมานาน กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผู้คนเดินทางมาไม่ต่ำกว่า 5-6 แสนคนต่อปี และความโดดเด่นทางภูมิสังคมของอัมพวาที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแม่น้ำตลอดถึงทุนทางสังคม และพื้นที่แห่งนี้ยังมี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ที่โดดเด่น นอกจากนี้ชุมชนตลาดน้ำอัมพายยังมีสภาพธรรมชาติที่ดี อากาศไม่มีมลพิษ ไม่มีอาคารสิ่งก่อสร้างที่ทำลายทัศนียภาพของตลาดน้ำ ประกอบกับอยู่ไม่ไกลกรุงเทพมหานครมากนัก การเดินทางสะดวกรวดเร็ว ดังนั้นตลาดน้ำอัมพวาจึงมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างมาก (เทศบาลตำบลอัมพวา 2552 ; ม.ป.ป.)

ตลาดน้ำอัมพวา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่ยังไม่มีการจัดการขยะชุมชนที่ดี ในอดีตประชาชนท้องถิ่นแต่ละครัวเรือนต้องกำจัดโดยวิธีการเผา เทกอง หรือทิ้งลงแหล่งน้ำ ต่อมาเมื่อมีการตั้งเทศบาลตำบลขึ้นจึงมีการดำเนินการเก็บขยะมูลฝอย แต่ดำเนินการได้เฉพาะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ

ริมถนน ในทุกๆ วัน แต่เพียงแค่วันละ 1 ครั้งจึงไม่สามารถเก็บขยะที่เกิดขึ้นได้หมด ประกอบกับเมื่อชุมชนอัมพวา ได้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวเป็นตลาดน้ำขึ้น ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากการประกอบกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวและการบริโภคของนักท่องเที่ยว เป็นปริมาณมาก เช่น ในวันจันทร์ – วันพฤหัสบดี ปริมาณขยะอยู่ที่ 3-4 ตันต่อวัน แต่ถ้าหากเป็นวันหยุดที่มีการดำเนินกิจกรรมตลาดน้ำ ก็จะมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น คือ 9 -11 ตันต่อวัน (กองสาธารณสุขเทศบาลอัมพวา 2552, ม.ป.ป.) และแต่เดิมการจัดการเป็นไปอย่างลำบากเพราะพื้นที่ของชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ติดริมน้ำ การขนย้ายขยะ ออกจากพื้นที่เป็นไปได้ลำบากและถึงขยะที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ถ้าหากไม่เร่งหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม จะทำให้ชุมชนเทศบาลตำบลอัมพวา มีความสกปรกมากขึ้น และมีสภาพเสื่อมโทรมได้ในที่สุด

การจัดการขยะที่ชุมชนบริเวณตลาดน้ำอัมพวาประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนนั้นจะต้องมีการกำหนดเป็นวิธีการจัดการอย่างครบวงจร ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพพื้นที่และบุคลากร และงบประมาณ กำหนดเป็นวิธีการจัดการในขั้นตอนต่างๆ อย่างเหมาะสม ทั้งนี้จะต้องนำแนวทางที่กำหนดไปสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ในฐานะผู้ที่มีส่วนในการทำให้เกิดขยะ ผู้ได้รับผลกระทบจากขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และยังเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะที่ดีในอนาคต ดังนั้น ข้อมูลต่างๆ ที่จะได้รับนั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับแนวทางการจัดการให้เหมาะสมกับท้องถิ่นมากที่สุด สามารถนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมระหว่างประชาชนท้องถิ่นกับหน่วยงานท้องถิ่นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม นั้นจะเป็นประโยชน์ในด้านการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณชุมชนตลาดน้ำอัมพวา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณชุมชนตลาดน้ำอัมพวา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณชุมชนตลาดน้ำอัมพวา

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of Research)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะ

มูลฝอยชุมชน ที่เกี่ยวกับการจัดการ ณ แหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม การขนส่ง/ขนถ่าย และการกำจัด

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนประชาอุทิศ ชุมชนโรงเจชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน และชุมชนคลองอัมพวา ทั้งหมด 5 ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากชุมชนดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ที่มีการดำเนินกิจกรรมของตลาดน้ำอัมพวา

3. ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประชากร ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการตอบแบบสอบถาม และอาศัยอยู่ในพื้นที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการตอบแบบสอบถาม และอาศัยอยู่ในพื้นที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 250 ครัวเรือน โดยมีโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย สถานภาพทางสังคม อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ท่าเลที่ตั้งของครัวเรือนโดยกำหนดลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้เกณฑ์การวัดความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ส่วนที่ 3 ความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 5 การรับรู้ภาวะสุขภาพ

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในตลาดน้ำอัมพวา

ส่วนที่ 7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตลาดน้ำอัมพวา

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-dept Interview) ซึ่งได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 8 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยส่งเสริมกับความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตลาดน้ำอัมพวาใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One – way Analysis of Variance) และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่จากความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่งเสริม โดยใช้สถิติของ Sheff?

ผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่งเสริม พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.00 มีอายุ 32-58 ปี ร้อยละ 61.60 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่า ร้อยละ 32.80 อยู่อาศัยในชุมชนอัมพวา 11-49 ปี ร้อยละ 52.40 สถานภาพเป็นประชาชน ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ร้อยละ 84.00 ประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 53.20 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 44.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ต่ำกว่า 3 คน ร้อยละ 46.80 และมีทำเลที่ตั้งของครัวเรือนไม่ริมน้ำ ร้อยละ 50.40 จากการศึกษาจากปัจจัยส่งเสริม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยระดับต่ำร้อยละ 72.90 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยระดับสูง ร้อยละ 50.00 การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 86.80 และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเองระดับปานกลาง ร้อยละ 74.00 สำหรับความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งหมดระดับปานกลาง ร้อยละ 59.20

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่งเสริมกับความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน พบว่า ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตลาดน้ำอัมพวาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 เพศ อายุ อาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตลาดน้ำอัมพวาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตลาดน้ำอัมพวาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ตำแหน่งหรือสมาชิกในองค์กร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทำเลที่ตั้งของครัวเรือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอย ตลาดน้ำอัมพวาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนในระดับต่ำ จากการศึกษาทำให้ทราบว่าประชาชนมีความต้องการรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น โดยเนื้อหาที่ประชาชนต้องการรับรู้ข่าวสารเพิ่มเติมในเรื่องของ การกำจัดขยะมูลฝอยมากที่สุด รองลงมาเรื่องจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด และ เรื่องการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยตามลำดับ โดยผ่านสื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 40.80) การอบรมให้ความรู้ (ร้อยละ 38.80) และทางหนังสือราชการ (ร้อยละ 7.20) ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ หรือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยควรเข้ามาให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้นให้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านความรู้และการจัดการขยะมูลฝอย

จากผลการศึกษาความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามรายชื่อของแบบสอบถามจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในประเด็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยโดย 3 อันดับแรก ได้แก่ ขยะอันตรายจำพวกแบตเตอรี่ สารเคมี โฟม พลาสติก ถ้ามีการคัดแยกออกจากมูลฝอยประเภทอื่นๆจะทำให้ภัยต่อการขนไปทำลายไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น (ร้อยละ 97.20) รองลงมา คือ การจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การคัดแยกขยะก่อนการทิ้ง (ร้อยละ 96.40) และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์เป็นวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้องสามารถลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้ (ร้อยละ 94.00) ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การคัดแยกขยะมูลฝอยไม่สามารถลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นได้ (ร้อยละ 68.80) รองลงมา คือ กระดาษหนังสือพิมพ์ กล่องกระดาษ ขวดแก้ว โลหะ พลาสติกต่างๆ ที่นำกลับมาใช้อีกครั้งเป็นผลจากการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติหรือขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตวัสดุนั้นๆ (ร้อยละ 42.40) และถุงพลาสติก ขวดแก้ว กระดาษ โลหะ ที่นำกลับมาใช้ใหม่นั้นคุณภาพหรือประโยชน์ใช้สอย สูญเสียหมดที่ใหม่ไม่ได้ (ร้อยละ 39.20) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบผิดส่วนใหญ่ในประเด็นแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกขยะมูลฝอย และอีกสองข้อที่เหลือเป็นเรื่องของการนำกลับไปใช้ ดังนั้นทางเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรม หรืออบรมให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยโดยเน้นเนื้อหาประโยชน์ของการคัดแยกและการนำกลับมาใช้เพิ่มเติม อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในระดับสูง

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย คือ ประชาชนในชุมชนยังขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาด เช่น การทิ้งขยะบนที่สาธารณะ ไม่ทิ้งขยะในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ อีกทั้งข้อบังคับของทางเทศบาลหรือเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสะอาดบนทางสาธารณะมีบทลงโทษน้อยเกินไป ตลอดถึงเจ้าหน้าที่เทศบาลไม่มีการเข้มงวดกวาดขึ้นเท่าที่ควร ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่ทำให้เกิดปัญหาขยะขึ้น ดังนั้นวิธีการแก้ไขปัญหาคือ ทางเทศบาลและคนในชุมชนจะต้องสร้างจิตสำนึก ให้มีความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมถึงปลูกฝังเยาวชนในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนและคนในชุมชน รู้จักการให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อให้ตลาดน้ำอัมพวานั้นคงอยู่ตลอดไปอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรคในส่วนของประชาชน ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจ ในปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้วิธีที่ไม่ถูกต้อง ขาดความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ที่ดี นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากในแต่ละสัปดาห์ ตลอดถึงถังขยะและบุคลากร ที่มีไม่เพียงพอต่อปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้นในวันที่มีการดำเนินกิจกรรมตลาดน้ำ นอกจากนี้พ่อค้า แม่ค้า ตลอดจนนักท่องเที่ยว ยังขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งขยะลงในที่ที่จัดเตรียมไว้ และปัญหาในตัวข้อบังคับของ เทศบาลที่มีบทลงโทษที่ไม่เข้มงวด ไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

ปัญหาส่วนของหน่วยงานภาครัฐฯ นั้นได้แก่ การมีงบประมาณที่จำกัดทำให้ขาดแคลน บุคลากรและอุปกรณ์ในการทำงาน สภาพพื้นที่ของตลาดน้ำอัมพวาที่มีน้ำรอบซึ่งเป็นอุปสรรคในการ เก็บขนขยะ อีกทั้งประชาชนและผู้ประกอบการต่างถิ่นไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ปัญหาอื่น ๆ เช่น นักท่องเที่ยวเป็นผู้ร่วมสร้างปัญหาขยะ

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ควรมีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้วยการจัดประชุม อบรม สัมมนา ทำเสียงตามสาย รอบ ๆ พื้นที่บริเวณตลาดน้ำ เพื่อชี้แจงสถานการณ์ปัญหาขยะบริเวณ ตลาดน้ำอัมพวา จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียน เยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมมีจิตสำนึกในการ รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ประชาชนร่วมปฏิบัติ ทั้งนี้ จะต้องทำสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และทางเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา และต้อง ดำเนินการอย่างจริงจัง และควรมีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องบทบาทที่ต้องปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในชุมชน ตลาดน้ำอัมพวา
2. ควรมีการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของผู้ประกอบการในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตลาด น้ำอัมพวา
3. ควรมีการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน บริเวณชุมชนตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวสาริณีย์ สุวรรณศิลป์ศักดิ์
 วัน เดือน ปีเกิด 7 มิถุนายน พ.ศ. 2529
 สถานที่เกิด จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย
 วุฒิการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2547-2551
 ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการชุมชน)
 มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2552-2555
 สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม
 ที่อยู่ปัจจุบัน 181 ถนนทรงพล ตำบลลำพญา อำเภอเมือง
 จังหวัดนครปฐม โทรศัพท์ 088-5436353
 E-mail : unji_99@hotmail.com
